

a. grand

HORIA GÂRBEA

LOC DE VECI ÎN CIMITIRUL ELEFANŢILOR

“Tu-ți adineaură mă-tii”

Marin Preda

Nu ascund că dramaturgia română contemporană (inclusiv modestele mele

incercări) mi se pare deplorabilă. Dar și mai îngrozitor este faptul de a nu juca (aproape) deloc dramaturgie română contemporană în România. Nu vreau un decret care să stipuleze procentul obligatoriu de piese d-ale noastre în repertoriu. Nu vreau bani, nu vreau valută, nici chiar Ministerul Culturii să ne ... impună vreo normă, vreo dogmă ... Vreau doar dreptate pentru contemporani care, s-o spunem deschis, oricâte prostii ar comite, nu sînt chiar atît de “stupid people” ca să dea texte mai rele decît Tache, Ianke și Cadîr, Gaițele, Steaua fără nume, Domnișoara Nastasia etc.

La contemporani n-o să-l înșirui pe mastodontii contemporani al căror schelet, pretins de cal, poate fi dezgropat din orice mormînt de călăreț pentru a i se căuta potcoavele! Vreau numai să se joace, cît s-or juca, drame (post) moderne în decoruri simple, cu distribuție mică, fără prejudecăți, fără partizanate. Inima mea a sîngerat cînd reprezentanții teatrului radiofonic mi-au cerut o piesă “fără intertextualitate”, ca să înțeleagă publicul despre ce este vorba. Vai! Tocmai domniile-lor, care mi-au încurajat debutul? Și chiar dacă țata Floarea nu va înțelege aluziile livrești, va rămîne cu gustul replicii!

Și dacă distinsul critic Valentin Silvestru nu va înțelege, nu va fi nici o nenorocire!

Lăsați dramaturgii să vină la public! Sigur, dacă pe o piesă se scotează să umple 1500 de săli, nu vom avea niciodată teatru! Eu unul mi-am făcut cruce că Funcționarul destinului mi-a strîns 12 reprezentări, fiind scris anume pentru o inaugurare de teatru. Că dacă aduna 1200 mă trezeam deputat în M.A.N., în fața căreia răspundea odiosul, sau căpătăm subit o inițială între nume și prenume, de mă apucam de piese cu partizani, sau mă vedeam și membru corespondent încă de pe cînd mă jucam cu necorespondentul în deșertul de cenușă.

Am avut plăcerea, și poate, cine știe, o s-o mai prind, de-a fi jucat fără multe zorzoane și, fără să am ceva anume împotriva marilor producții, nu-mi doresc scene imense cu zeci de figuranți în tablouri vivante care să amintească bietilor spectatori de *Daciadă* sau chiar de piesele alea, scrise de un cunoscut disident din CC, în care Mircea cel Bătrîn

avansase la rangul de “cel Mare” și tot veneau “a țării steaguri”.

Așadar nu argumentul banilor trebuie invocat cînd nu se joacă piese românești contemporane. Că lor le stă bine și într-un mic studio, dar cine e dispus să îl ofere și pe acela?... or le stă bine (cu minimum de cheltulă) și la Televiziune dar, după ce ne-a asasinat ani de zile în fiecare marți cu piese “angajate plenar”, ea refuză să-și spele, măcar acum, păcatele.

Pentru că oamenii sînt tot ăia și pentru că așteaptă, probabil, ca vechii autori “angajați”, care n-au primit încă glonțul în ceafă meritat, (dar eu nu-mi pierd speranța!) să organizeze un puci, ceva... Și-atunci să te ții: dă-i cu cofrajul, dă-i cu abatajul, vorba cîntecului: “drumul spre lumină trece prin uzină”.

Cred, încă o dată, că primele scene pentru dramaturgia română contemporană trebuie să fie ale Televiziunii. Și nici la radio nu le-ar sta rău. Astfel, dacă de capul unei piese sau al unul autor este ceva, lumea la act și poate interveni să-l salveze, să-l folosească, la urma urmei, în beneficiul tuturor. Dacă nu, nu! Și nu se pierd decît 60-90 de minute de emisie care, și așa, s-ar fi umplut cu cine știe ce serial recuperat din tomberoanele occidentale sau cu mutra voioasă și mintea ciptoasă a vreunul bărbat de stat ce nu poate exprima nimic din cauza banală că nu știe limba română.

Revistele literare, cît pot și ele, și mai ales revista TEATRUL AZI, cu AVANSCENA sa cu tot, publică teatru, Eu, mai ales, n-am de ce să mă plîng. Dar au publicat și alții. Consecința? Zero, sau pe-acolo. Tot teatrele mici (*Levant*, *Inoportun*) cred că mă vor juca, din toată sărăcia lor. Iar rețeaua oficială “de-aș muri m-ar prohodî”, dar n-ar strica pe-un autor sub 30 de ani nici măcar o lectură de studio. Cînd am scris o piesă despre revoluția furată, o jucară englezii în mai '90 și la noi ziarul titra gros că s-a scris prima piesă despre revoluția română. De către doamna Churchill, evident! Mal cunoscută decît mine, desigur, dar asta pentru că domnia-sa avea la vîrsta mea zece piese jucate și de-atunci, într-o carieră de 34 de ani, tot “anul și cirilanul”. Și nu că ar fi fost toate capodopere, ci pentru că așa e firesc să se întîmple. Nefirescul e la noi, mal ales că aici autorii dramatci se numără efectiv pe degete, în special cei “specializați” anume pe teatru.

Aici publici și degeaba publici, căci există niște persoane plătite, numite secretari literari, care se ocupă cu dramaturgia... Secretariatul literar al Teatrului Național din Londra triază cam 1000 de piese noi pe an, majoritatea ale autohtonilor. O mie! Bănuiesc că Naționalul bucureștean are și el asemenea organ. E o simplă bănuială venită dintr-un exces de imaginație al meu care trec, vedeti cît de ușor, peste ideea că secretarul literar al unui teatru important trebuie să fie un scriitor cunoscut, preferabil el însuși dramaturg sau măcar critic de reputație.

Să mai spun că la TVR, la secția teatru, nu lucrează nici un critic literar ba chiar, bănuiesc, din nou, nici n-ar fi lăsat să intre pe poartă?!

Sînt gata să admit că responsabilii din teatrele noastre au o aversiune cumplită față de ceea ce scriu eu. De ce nu? Nu-l nici o supărare! Dar nici alți autori și mai ales *nici un tînăr* nu intră în vederile lor. O mică în atîe Vișniec după '89 și atît. În rest, Ioan Groșan s-a descurcat cum a putut, singur, pe mine m-au ajutat entuziasmul sincer și dezinteresat al prietenilor și generozitatea UNITER-ului (deși nu-l sînt măcar membru).

Absența legii sponsorizării pune autorul într-o situație penibilă. În loc să mergi cu capul sus la o firmă și să negociezi un contract de sponsorizare care să o scutească și pe ea (pe firmă) de o parte din impozit, trebuie să te duci ca un cerșetor umil: nu angajîm un avantaj reciproc ci dorînd o mică pomană.

Acest fapt, pomenit și la o recentă discuție despre *Uniunea Scriitorilor* este lucrul cel mai mirșav din cîte lucruri ordinare a făcut regimul de azi (1 aprilie 1992). Umilierea intelectualilor pe care o fac contabilii seci la suflet și la idei, ajutați de legislatorii care nu știu nici măcar românește, este de neiertat. Consider, cu toată răspunderea, că mai mult încă decît opresiunea comunistă (care măcar a transformat intelectualii în martiri al rezistenței) batjocorirea postdecembristă, nu a unor intelectuali anume, ci a ideii de creator, nu se poate spăla deloc sau, eventual, doar cu singele inovatorilor.

A nu da culturii nimic și a interzice prin lege (legea impozitului), mecenatul în cultură și învățămînt este o crimă asupra națiunii române în fața căreia genocidul comunist însuși pălește.

Scriind aceste rînduri de la urmă, cu ură și lehamite, nu pot să nu mă gîndesc că, dacă s-a făcut sapa condei, o să se facă și condeiul pușcă. ■